

*Marko Badrić
Antun Barić
Mladen Kvesić*

Prethodno znanstveno priopćenje

TJELESNA I ZDRAVSTVENA KULTURA KAO MODERATOR INTEGRIRANE NASTAVE U OSNOVNOJ ŠKOLI

1. UVOD

Teorija i praksa u osnovnoj školi zadnjih godina u Hrvatskoj nalaze se pod udarima novih školskih strategija. Te strategije pokušavaju ukloniti ili bar umanjiti ukorijenjeni tradicionalizam rada i života osnovne škole. Ti zahvati imaju namjeru da ubrzaju promjene koje bi nastavni proces učinile što djelotvornijim. Nove strategije poznate su u našoj školi kao

Hrvatski nacionalni obrazovni standard (HNOS) i Nacionalni okvirni kurikulum. U teorijskoj opširnosti i pretjeranoj zahtjevnosti tih dokumenata nije realno očekivati da će ono što je njegova namjera zaživjeti u dogledno vrijeme (Dakić, 2008.). No, kako je Hrvatski nacionalni obrazovni standard (HNOS), već dijelom našao primjenu u nastavnom procesu te omogućio pozitivne pomake u školskom sustavu, Nacionalni okvirni kurikulum pričekat će dosta vremena da suživi u praktičnoj primjeni.

U novom pristupu školi, naglašena je mogućnost da nastava i školski sustav moraju udovoljiti potrebama svojih korisnika, te ih osposobljavati za život u društvenoj zajednici. U takvom pristupu sve više se radi na promjenama odgojne paradigme, tako da u nastavnoj praksi nalaze sve više svoje mjesto metode i načini koji učeniku prilaze djelujući potpuno. Nastavni proces može se odvijati i na drugačiji način od uobičajene nastave koja se izvodi u okviru jednog sata, u učionici i prema klasičnim zakonitostima nastave. Jedan od takvih oblika nastave je upravo integrirana nastava.

Kakva je to nastava?

Jedna tema koja se poučava iz kuta svakog nastavnog predmeta. Učenici se opredijele prema interesima za poučavanje onih sadržaja koji se njima čine zanimljivim. Tako se iz različitih pristupa i spoznaja stvara cjelina, a taj pristup zovemo integracija ili spajanje. Tim radom u nastavi aktiviraju se mnogi čimbenici (učitelji, vanjski suradnici, lokalna i šira zajednica).

2. PRIMJENJIVI SADRŽAJI TJELESNO-ZDRAVSTVENE KULTURE KAO NOSITELJI INTEGRIRANE NASTAVE

U Nastavnom planu i programu za osnovnu školu (HNOS, 2006.) za ovaj oblik nastave predviđena je izvan učionička nastava, a osnovni cilj izvan učioničke nastave je učenje otkrivanjem. Otkrivanje je u neposrednoj stvarnosti u kojoj se učenici susreću s prirodom i kulturnom okolinom, ljudima koji u njoj žive i utječu na okolinu. U ovom slučaju možemo govoriti o nastavi koja je usmjerena na djelovanje, integrativno učenje. “Nastava orijentirana na djelovanje pokušava se nadovezati na interese sudionika u nastavnom procesu: interesi nastavnika u podjednakoj mjeri su legitimno polazište kao i interesi učenika. Interesi se međutim često oblikuju tek nakon prvih iskustava s dotičnom djelatnošću zadatak nastavnika ostaje probuditi i prenijeti interes” (E. Terhort 185, 2001.).

Nastavna praksa prepoznaje učinkovito djelovanje nastave Tjelesne i zdravstvene kulture kao pozitivnu komponentu u afirmaciji novih načina i oblika koji obogaćuju nastavu. Od mnogobrojnih sadržaja koji su već integrirani u nastavni program, svakako je vrijedan i pokušaj da se nastava obogati aktivnostima koje potiču nove obrazovne strategije, a uspješno ga mogu realizirati škole. Hrvatski olimpijski odbor provodi prihvatljivu aktivnost u suradnji sa školama koja se održava 10. rujna u povodu utemeljenja Hrvatskog olimpijskog odbora. Ta manifestacija održava se u svim županijama Republike Hrvatske s ciljem da oživi i potakne mnogobrojne kineziološke sadržaje u službi skladnog razvoja učenika. Ta aktivnosti u Osnovnoj školi Jabukovac ostvarila se u obliku pješaćenja skupine učenika mješovitog sastava. Aktivnost pješaćenja odvijala se prema metodičkim smjernicama (Findak, 1999.), na putnoj stazi dugoj 15 kilometara. Staza je bila raznolika, a prevladavali su razni oblici svladavanja prostora i odvijala se na sjevernim obroncima Zrinske gore. Aktivnost je započela u 9 sati ispred Osnovne škole Jabukovac, a završila u 12 sati kod Osnovne škole Katarina Zrinska u mjestu Mečenčani.

3. CILJ RADA

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi prihvaćaju li učenici takav oblik integrirane nastave i postoji li statistički značajna razlika u prihvaćanju tog načina nastave između dječaka i djevojčica.

4. METODE RADA

4.1. Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika obuhvaćao je 46 učenika, od šestog do osmog razreda, koji su sudjelovali u aktivnosti, od toga 19 djevojčica i 27 dječaka. Učenici su

nakon završetka aktivnosti, sljedeći dan ispunili anonimni anketni upitnik koji je konstruiran za tu prigodu. Upitnik se sastojao od šest pitanja koja su procjenjivana na skali od pet stupnjeva.

4.2. Metode obrade podataka

Na dobivenim rezultatima izračunati su osnovni deskriptivne parametri: aritmetička sredina (\bar{x}), standardna devijacija (SD), minimalni i maksimalni rezultat (mini. i maks.), postotak dobivenih odgovora. Normalitet distribucije utvrđen je Kolmogorov-Smirnovljevim testom (K-S test). Za utvrđivanje razlike između djevojčica i dječaka korišten je neparametrijski Mann-Whitney U test. Sve analize izvršene su pomoću statističkog programa STATISTICA 5.0.

5. REZULTATI I RASPRAVA

Analizirajući istraživani prostor dobili smo sljedeće rezultate:

Tablica 1. Deskriptivni parametri prema česticama upitnika

ČESTICA	N	X	mini.	maks.	SD	maks. D	p
DOLSKO	46	1,43	1	4	0,91	0,4879	p < ,01
POZNAT	46	3,83	2	5	0,85	0,2549	p < ,01
SSKNAS	46	4,37	1	5	0,88	0,3288	p < ,01
NAMPJE	46	3,41	1	5	1,02	0,2437	p < ,01
INTSAD	46	4,11	1	5	0,85	0,2969	p < ,01
CINSRE	46	2,78	1	4	0,63	0,3960	p < ,01

Tablica 1. pokazuje osnovne statističke parametre prema varijablama. Kod varijabli koje opisuju zadovoljstvo provedenim sadržajima (POZNAT, SSKNAS i INTSAD) vidimo da prosječna vrijednost ima usmjerenost prema pozitivnom polu. Kod varijable (NAMPJE) koja se odnosila na učenikovu namjeru da se i u budućnosti bavi pješačenjem pojavila se određena doza neodlučnosti. Primjenom Kolmogorov-Smirnovljeveg testa (K-S testa) normalnosti distribucije varijabli, vidljivo je da odgovori učenika nisu normalno distribuirani.

Tablica 2. Način kako dolaze učenici u školu?

DOLSKO	Broj učenika	Postotak(%)	Kumulativni postotak
Autobus	37	80,43	80,43
Pješice	7	15,22	95,65
Auto-roditelji	2	4,35	100,00

Analizom rezultata u Tablici 2. dobiveni su podaci o načinu kako učenici dolaze svakodnevno u školu. Više od 80 % učenika u školu dolazi organizirano, autobusnim prijevozom, dok samo 15 % učenika u školu dolaze pješice. Državni pedagoški standard propisuje da svaki učenik mora imati organizirani prijevoz do škole pa je i to jedan od razloga zašto učenici ne idu pješice u školu.

Tablica 3. Potiče li ovaj oblik nastave interes za nastavne sadržaje drugih predmeta?

POZNAT	Broj učenika	Postotak(%)	Kumulativni postotak
2	3	6,52	6,52
3	12	26,09	32,61
4	21	45,65	78,26
5	10	21,74	100,00

U Tablici 3. na pitanje potiče li ovakav oblik nastave interes za nastavne sadržaje drugih predmeta, učenici su pokazali odlučnost i gotovo njih 67 % odgovorilo je da ovaj oblik nastave potiče interes i za nastavne sadržaje drugih predmeta. Neodlučno je bili 26 % učenika što možemo pripisati nedovoljnoj primjenjivosti ovakvog oblika nastave u sadašnjem tijeku nastavnog procesa.

Tablica 4. Treba li slijedeće školske godine organizirati ovakav oblik nastave?

SSKNAS	Broj učenika	Postotak(%)	Kumulativni postotak
1	1	2,17	2,17
3	6	13,04	15,22
4	13	28,26	43,48
5	26	56,52	100,00

Da ovakav oblik nastave treba organizirati i slijedeće godine podržava u potpunosti 57 % učenika. Nastavni sadržaji koji su primjenjivani vrlo su dinamični, te su učenici aktivno uključeni, pa ih ovakav oblik nastave dodatno motivira.

Tablica 5. *Interes za pješaćenje izvan škole?*

NAMPJE	Broj učenika	Postotak(%)	Kumulativni postotak
1	2	4,35	4,35
2	4	8,70	13,04
3	21	45,65	58,70
4	11	23,91	82,61
5	8	17,39	100,00

U Tablici 5. kod varijable (NAMPJE) kojom učenici procjenjuju interes za pješaćenje izvan škole, njih 46 % pokazuje da bi se povremeno bavili pješaćenjem. Taj podatak ukazuje na to da postoji potreba veće afirmacije pješaćenja kao jedne od aktivnosti koja bi zadovoljila razinu tjelesne aktivnosti u slobodno vrijeme učenika.

Tablica 6. *Viša zastupljenost ovakvog integriranog oblika nastave?*

INTSAD	Broj učenika	Postotak (%)	Kumulativni postotak
1	1	2,17	2,17
2	1	2,17	4,35
3	5	10,87	15,22
4	24	52,17	67,39
5	15	32,61	100,00

Tablica 6. pokazuje da 85 % učenika želi da takav oblik integrirane nastave, gdje je kineziološka aktivnost dominantna, bude češće primjenjivan u nastavnom procesu.

Tablica 7. Što te činilo sretnim nakon pješčenja?

CINSRE	Broj učenika	Postotak (%)	Kumulativni postotak
1	2	4,35	4,35
2	9	19,57	23,91
3	32	69,57	93,48
4	3	6,52	100,00

Zanimljivi podaci dobiveni su u Tablici 7. gdje je na pitanje: Što te činilo sretnim nakon pješčenja?, gotovo 70 % učenika odgovorilo da su sretni zbog uspostave novih prijateljstava i poznanstava u drugoj školi, dok njih 20 % njih ističe da su sretni zbog druženja tijekom samog procesa hodanja. Rezultate dobivene u ovoj varijabli možemo pretpostaviti da su takvi zbog socijalne izoliranosti učenika koji žive vrlo raspršeno na demografskom prostoru.

Zbog iskazane nenormalnosti distribucije i malog uzorka ispitanika, razlika između djevojčica i dječaka, u prihvaćanju ovakvog oblika integrirane nastave, istražila se neparametrijskim Mann-Whitney U testom.

Tablica 8. Razlike između spolova prema prihvaćanju ovakvog oblika nastave (Mann-Whitney U test)

Varijable	Suma rangova 1=0	Suma rangova 2=1	U	Z	p-level
DOLSKO	475,50	605,50	227,50	-0,6470	0,52
POZNAT	336,50	744,50	146,50	-2,4540	0,01
SSKNAS	374,00	707,00	184,00	-1,6174	0,11
NAMPJE	483,00	598,00	220,00	-0,8143	0,42
INTSAD	424,50	656,50	234,50	-0,4908	0,62
CINSRE	478,50	602,50	224,50	-0,7139	0,48

Skupina 1= 0 djevojčice ; Skupina 2 =1 dječaci

Rezultati u Tablici 8. pokazuju statističku značajnost u varijabli (POZNAT) kojom se istraživala zainteresiranost učenika ovakvim načinom integrirane nastave za ostale predmete i njihove nastavne sadržaje. Dječacima je prihvatljiviji ovakav način nastave, gdje se kroz integriranu nastavu Tjelesne i zdravstvene kulture poučavaju

ostali predmeti. Ostale varijable ne pokazuju statistički značajne razlike u prihvaćanju ovakvog oblika nastave između dječaka i djevojčica.

6. ZAKLJUČAK

Integrirana nastava, kao paradigma kvalitetnije i uspješnije nastave, prihvaćena je u novim nastavnim pravcima kao nastava koja je našla primjenu u nastavnim predmetima društveno- jezičnog i prirodoslovno-matematičkog područja. Na osnovi praktičnog djelovanja provedenog u nastavnoj praksi na ovom se primjeru može zaključiti, prije svega na osnovi statističkih pokazatelja, da nastava Tjelesne i zdravstvene kulture može biti moderator integrirane nastave. Aktivnim sudjelovanjem u ovakvom obliku nastave, učenici su upoznali sadržaje koji su povezani s nastavnim predmetima zemljopisa, biologije, prirode, matematike i ekologije. Zbog malog uzorka, generalizacija rezultata ovog istraživanja nije u potpunosti moguća na ukupnu populaciju učenika. Bez obzira na tu činjenicu možemo zaključiti da gotovo 85% učenika prihvaća ovakav oblik integrirane nastave gdje su sadržaji kineziologije nositelji provedbenih aktivnosti. Ovakav oblik nastave treba primjenjivati što češće i sa ostalim kineziološkim sadržajima (vožnja biciklom i sl.). Model koji bi bio primjenjiv je uvođenje športskog dana u novi Nacionalni kurikulum. Športski dan obuhvaćao bi aktivnosti izleta i pohoda, te bio bi obavezan za sve učenike. Provodio bi se u prirodi najmanje 4 puta godišnje i učenici bi kroz njega imali integraciju sa ostalim predmetima.

7. LITERATURA

1. Dakić, B. (2008.), Matematika i škola, Zagreb, str. 93.
2. Findak, V. (1999.), Metodika tjelesne i zdravstvene kulture, Školska knjiga, Zagreb.
3. Gudjans, H. (1994.), Pedagogija temeljna znanja, Educa, Zagreb.
4. Mraković, M. (1997.), Uvod u sistematsku kineziologiju, Zagreb, Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu.
5. Mužić, V. (1982.), Metodologija pedagoškog istraživanja, Svjetlost, Sarajevo.
6. Nastavni plan i program za Osnovne škole, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, 2006.
7. Terhort, E. (2001.), Metode poučavanja i učenja, Educa, Zagreb, str. 185.

Napomena: "Priopćenje je proizašlo iz znanstvenog projekta (Kineziološka edukacija u predškolskom odgoju i primarnom obrazovanju), provođenog uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske."